

Clemens Wisse

De jonge weduwe
van Reggezate

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

In het nog schemerige licht van deze zondagmorgen ontwaakt Reggezate, de eeuwenoude hoeve van de familie Veldman, in een oase van rust. Maar deze rust is slechts schijn, want in en rond de hoeve zijn de bewoners al druk in de weer. Zondag of niet, er moet gemolken worden, want de koeien hebben geen boodschap aan een weekindeling die door de mensen is uitgevonden. Ze worden al wat ongeduldig als het deze morgen wat later gebeurt dan op andere dagen, maar een boer wil ook weleens een beetje uitslapen, al is dat naar stadse begrippen nog steeds nachtbraken.

Het 'hop hop' klinkt uit de mond van Cor Loos, het jonge knechtje op de hoeve, dat de koeien ophaalt. Boer Gerrit Veldman heeft, samen met zijn knecht, het melkgerei verzameld en ze zijn al op weg naar de koebocht, waar Cor de koeien inmiddels heeft vastgezet. Een simpele handeling, want de beesten gaan gewoontegetrouw op hun vaste plek staan.

Binnen is de boerin met de meid al bezig alles aan kant te krijgen om, als de mannen klaar zijn, gezamenlijk naar de kerk te gaan. Ze gaan naar

de vroegmis. Te communie gaan betekent nuchter blijven tot na de mis. Hoe eerder ze thuis zijn, hoe beter het is, want ze zijn dan al uren in de weer en hebben een meer dan gezonde eetlust.

Inmiddels heeft Cor het paard uit de wei gehaald en voor de kapwagen gespannen, zodat de boer en zijn gezin meteen kunnen instappen als ze klaar zijn. Normaliter staat aan het begin van de oprijlaan de brug omhoog om de beurtschippers de doorgang via de Regge niet te belemmeren. Voetgangers maken gebruik van de 'draai' die naast de brug ligt. Vanaf de hoeve wordt de verbinding gemakkelijk gemaakt door de draai eenvoudig naar de overkant te bewegen, en voor de terugweg ligt er een lange stok met een haak, om de draai, als die opengedraaid is, terug te halen.

Op zondag komen er geen beurtschippers, zodat de brug neergelaten kan blijven voor de kapwagen. Dan is ook duidelijk de naam van de hoeve op de boog boven aan de brug te zien. In fraaie gekalligrafeerde letters heeft een schilder *REGGEZATE* met groene verf op de gele boog aangebracht.

Groen en geel zijn de favoriete kleuren

van het boerenechtpaar. De planken van het boenhok boven de wijk zijn groen, en ze worden van elkaar gescheiden door gele voegen. Het eraan vastgetimmerde klompenrek is ook mooi groen geschilderd, een fel contrast met de witgeschuurde klompen. Boer Gerrit Veldman en boerin Aagt houden ervan om op zondag alles schoon en netjes te hebben. Het straatje tussen de woning en het zomerhuis wordt op zaterdag door de meid met emmers water overgoten en vervolgens geboend, zodat er geen smetje achterblijft.

Cor krijgt een schouderklopje van de boer als blijk van waardering voor het voorrijden van de zorgvuldig gepoetste kapwagen als hij en zijn gezin in kerkdracht de koets bestijgen. Het is voor begrippen in de streek een heel klein gezin. De boer klimt op de bok en de boerin neemt, samen met haar enige dochter Keetje, plaats in de geriefelijke koets. Keetje zwaait door het ronde raampje van de kapwagen naar Cor als ze vertrekken.

Cor groet terug en er komt een blijde lach op zijn blozende gezicht. Met zijn twaalf jaren is hij even oud als Keetje.

Cor is de zoon van Arie en Greta Loos, die met drie kinderen in een oud, schuin tegen de dijk van de Regge leunend vissershuisje wonen. Cor is de middelste en hij heeft twee zusjes, een van veertien en een van negen.

De boer en zijn gezinnetje gaan naar de kerk, maar Cor gaat naar huis. Daar treft hij zijn moeder in tranen aan.

‘Is het weer erger met pa, moe?’ vraagt hij met een benepen stemmetje. Zijn vrolijke, actieve vader, met wie hij vaak ging vissen op het meer, ligt nu doodziek in de bedstee. Cor heeft medelijden met hem, maar ook met zijn moeder, want zij heeft niet voldoende middelen meer om haar zieke man en haar kinderen te verzorgen. Hij is blij dat hij al iets kan bijdragen, al is het niet veel. Het meest welkom zijn de stukjes kaas en spek, die de boerin van Reggezate hem af en toe meegeeft voor zijn zieke vader. Maar helaas zijn spek en kaas geen kost meer voor Arie Loos. Hij kan nog slechts dunne pap en wat fijngestampte aardappelen verdragen. Daarom geeft moeder Greta de kaas en het spek aan haar kinderen. Cor deelt dan niet mee, want hij kan bij de boer zijn buik vol eten.

‘Het is niet alleen de zorg om pa waarom

ik huil, jongen,' reageert moeder Greta op zijn eerdere vraag. 'Alles zit tegen en we worden te veel aan ons lot overgelaten. Maar laat ik jou er niet mee vermoeien.' Ze loopt hoofdschuddend naar het keukentje als ze het beteuterde gezicht ziet van haar jongetje. Ze heeft alweer te veel gezegd, maar haar zorgen zijn ook zo talrijk. Er komt nog nauwelijks geld binnen. Ze is nijdig op Willem Faas, de boer van haar man Arie. Die lomperik laat zijn knecht en diens gezin verkommeren. Bij de gratie Gods mag ze 's morgens nog een litertje melk halen, maar dat is dan ook alles.

'Ga jij maar even bij pa zitten, Cor, dan loop ik naar de boer voor de melk, want pa heeft zijn pap nog niet gehad.'

Greta ziet op tegen een ontmoeting met de stugge boer.

'Wel de juiste maat schenken, Marij!' waarschuwt Willem Faas. Hij heeft al eens gemerkt dat zijn vrouw een flinke scheut extra in de kan van Greta goot en dat vindt hij overdreven, zoals hij al het geklaag van de vrouw van zijn knecht gezeur vindt.

'Gun je het je zieke knecht niet?' vraagt Greta nijdig. 'Je zou er goed aan doen zijn loon of een

deel ervan door te betalen, dan kon ik ook wat versterkende middelen kopen.'

'Als ik hem nu zou doorbetalen, blijft hij lekker in zijn nest liggen en laat hij mij met het werk zitten. Nee, daar pas ik voor!'

'Dokter Landgraaf heeft Arie volledige rust voorgeschreven! Twijfel jij aan het advies van de dokter?'

'Landgraaf? Laat me niet lachen. Ik ken diens stadse fratsen. Als-ie hier wat langer rondloopt, gaat hij er wel anders over denken.'

'Dokter Landgraaf is jong en is nog niet zo lang in dit dorp, maar juist omdat hij jong is, is hij op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen op medisch gebied.'

'Jij lult me te geleerd, Greta. Geloof mij maar als ik zeg dat je van gezonde buitenlucht eerder beter wordt dan van rust in een bedompte bedstee. De stadse fratsen van die jonge dokter ken ik en ik geef er geen stuiver voor.'

'Je durft veel te zeggen, boer.'

'Ik durf nog veel meer, Greta, maar ik doe niet wat jij vraagt. Dubbel geld uitgeven wil ik niet, want in de plaats van Arie moet ik een losse knecht inhuren en dat zijn dure jongens.'

'Maar ik kan mijn gezin toch niet laten

verhongeren?’ steunt Greta.

‘Kom me niet aan boord met je sentimentele geleuter, Greta. Daarvoor moet je bij meneer pastoor zijn, want die beheert de armenkas.’

‘De armenkas?’ Greta is de dochter van een arbeider en ze is getrouwd met een boerenknecht, maar ze is trots. Nooit heeft ze haar hand op hoeven houden. Dat was ook niet nodig, want Arie verdiende met hard werken zijn loon op de hoeve van Willem Faas. Voor wat extra uitgaven verdiende hij een centje bij met de visserij op het meer. Een visbootje en fuiken, waarmee zijn vader diens brood verdiende, gebruikte hij daarvoor. Ook die inkomsten zijn nu weggefallen. Cor is nog te jong voor de visserij op de plas.

‘Ja, de armenkas,’ herhaalt de boer. ‘Daar voel je je toch niet te groots voor! Mocht de uitkering niet voldoende zijn, dan kom je mijn vrouw Marij maar helpen, want dat levert ook nog wat op.’

‘En dan zeker mijn man en kinderen aan hun lot overlaten!’

‘Je zoekt het maar uit, Greta. Ik heb geen tijd meer voor je, want we moeten naar de kerk.’

Methaarkannetjemelksjokt Greta moedeloos naar huis. In gedachten ziet ze de lompe boer al

in de voorste bank van de kerk zitten met zijn handen vroom gevouwen. Hoe durft hij met zijn hebzuchtige, verdorven karakter God in Diens eigen Huis nog onder ogen te komen?

‘Ik zal eerst even pap voor pa maken en dan gaan we gezamenlijk koffiedrinken,’ zegt moeder Greta als ze de bezorgde gezichten van haar drie kinderen ziet. De zondagmorgen is altijd intiem en gezellig geweest. Nu pa zo ziek is, is dat anders, maar moeder Greta wil, ondanks al haar ellende en armoede, haar kinderen een warm gezinsleven blijven bieden. Ze probeert haar eigen gevoelens te verdoezelen door opgewekt te doen, maar de ongekend harde reactie van boer Faas kan ze niet van zich afzetten. Toch moet ze de kinderen niet al te veel meesleuren in haar poel van zorgen. En zorgen heeft ze, want haar geldkistje is nagenoeg leeg en de spaarzame verdiensten van Toosje en Cor zetten geen zoden aan de dijk. Toosje helpt af en toe in het winkeltje van de plaatselijke kruidenier, en Cor verdient een grijpstuiver op Reggezate als manusje-van-alles. Kleine Nellie van negen zit nog op school en heeft verzorging en aandacht nodig.

Nellie is inmiddels met Cor naar buiten

gegaan, zodat Greta nog alleen met Toosje overblijft. Toosje is de oudste en ze weet hoe zwaar haar moeder het heeft. Ze vermoedt ook dat er iets naars voorgevallen is toen die melk ging halen bij de boer. Nu de twee jongste kinderen weg zijn, durft ze het te vragen.

‘Ik ben erg geschrokken van een uitspraak van de boer, Toos,’ zucht moeder.

‘Wat zei hij dan?’ wil Toosje weten.

‘Te veel en te naar om te herhalen, meissie, maar waar ik erg van geschrokken ben, is dat hij me verwijst naar de armenkas. Die schijnheilige boer brengt ons tot de bedelstaf.’

‘Wie beheert dan die armenkas?’

‘Meneer pastoor.’

‘Moet u bij hem geld gaan vragen?’

‘Ja, en ik zie er tegenop als tegen een berg.’ Greta legt moedeloos haar armen in haar schoot en kijkt haar oudste dochttertje met droevige ogen aan.

‘Zal ik gaan, moe?’

‘Durf je dat?’

‘Voor mij is het minder pijnlijk dan voor u. Ik zal morgen wel gaan als ik klaar ben bij de kruidenier.’